

HOUDING DER REGENTEN

bestuursambtenaar er op te wijzen dat wij wel eens meer tijdelijk verslagen waren, doch steeds weer teruggekomen waren, 'en dan, regent, zal u verantwoording van uw beleid moeten afleggen.' Gedreven door vrees voor de Japanner, vermeed deze man nadien zoveel mogelijk het contact met het Europees bestuur en volgde zonder meer alle aanwijzingen van de vijand.¹

De regent van Probolinggo tenslotte, *Raden Adipati Ario Poedjo*, is de enige regent omtrent wie wij vermeld hebben gevonden dat zijn duidelijke pro-Nederlandse houding hem het leven kostte. Op 8 december '42, de verjaardag van Pearl Harbor die in heel Indië gevierd moest worden, versierde hij zijn woning met oranje; aan de *Kenpeitai* bleek voorts bij onderzoek dat op zijn grammofoon een plaat lag met het Wilhelmus. Hij werd onmiddellijk gearresteerd en in augustus '43 bij Batavia onthoofd.²

★

Ongeacht of zij de Japanners met weerzin, met vrees, met gelatenheid of met sympathie tegemoet traden, moesten alle regenten de bezetter gehoorzaamheid beloven. Dat geschiedde bij twee gelegenheden: kort na de komst van de eerste Japanse militairen, in de eerste twee weken van maart dus, en eind april. Bij de eerste gelegenheid ging het, schijnt het, niet overal zo formeel toe als in Batavia waar aan de regenten, zoals in ons vorige deel al vermeld, op 7 maart een schriftelijke loyaliteitsverklaring werd voorgelegd – elders werd op een simpeler verklaring aangedrongen. Zo werd op 12 maart aan de assistent-resident te Garoet, aldus zijn later verslag, 'gevraagd of ik bereid was, *'to take a vow to obey all orders from and work together with the Japanese government'* – hij was bereid dat te *beloven* maar een eed weigerde hij en daarmee namen de Japanners, 'na een hevige uitbarsting van woede', genoegen; hij stelde een verklaring op welke geen eed inhield, en deze werd na hem door de regent van Garoet ondertekend.³ In Poerwokerto werden omstreeks 15 maart de hoogste Nederlandse bestuursambtenaren met resident mr. J. W. A.

¹ P. H. Angenent: Verslag (10 april 1946), p. 2 (a.v., 609). ² Een soortgelijk geval heeft zich op Midden-Celebes voorgedaan: daar werd in '43 de zelfbestuurder van het landschap Loehoe met negen gezinsleden geëxecuteerd omdat hij geweigerd had, de Nederlandse vlag die voor zijn huis stond, te verwijderen. ³ R. W. Kofman: 'Verslag', p. 52-53.